

А. М. КОЗИР

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

На позитивному досвіді роботи Армянської загальноосвітньої школи № 1 в автономній республіці Крим (АРК) показано, що шкільна медіаосвіта має бути спрямована на виховання свідомого, компетентного, творчого споживача медійної інформації, стимулювання розвитку спеціальних знань, умінь, навичок у сфері медіа.

Ключові слова: шкільна медіаосвіта, навчання, виховання, медіакультура, мультимедійні технології.

А. Н. КОЗЫР

МЕДИАОБРАЗОВАНИЕ КАК НАПРАВЛЕНИЕ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

На положительном опыте работы Армянской общеобразовательной школы № 1 в автономной республике Крым (АРК) показано, что школьное медиаобразование должно быть направлено на воспитание сознательного, компетентного, творческого потребителя медийной информации, стимулирование развития специальных знаний, умений, навыков в сфере медиа.

Ключевые слова: школьное, медиаобразование, учеба, воспитание, медиакультура, мультимедийные технологии.

L. M. KOZYR

MEDIA EDUCATION AS A DIRECTION OF THE EDUCATIONAL PROCESS

On the basis of successful experience of the Armenian school № 1 (of the ARC), it is shown that school media education should be aimed at the development of a conscious, competent, creative consumer of media information. It should also be aimed at the encouragement of the development of specific knowledge and skills in the field of media.

Keywords: school media education, training, education, media culture, multi-media technology.

У педагогії всі компоненти навчального процесу пов'язані із взаємодією та інформацією. Між учнем та вчителем постійно відбуваються передача інформації (знань), обмін досвідом, думками, розв'язанням задач і тощо. Від уміння організувати ці комунікативні ситуації як усвідомлену діяльність у формі прямого спілкування чи за допомогою технічних засобів багато в чому залежить результат навчання та виховання

Партнерами комунікативних ситуацій можуть бути не лише вчитель та учень, а також учень-учень, вчитель-учень-батьки. У будь-якому випадку, як правило, у педагога залишається роль лідера. Від його комунікативної майстерності, володіння методикою ефективного використання засобів навчання залежить, які знання отримає учень, як він буде вмотивований на ту чи іншу навчальну діяльність, які уміння та навички він розвине [1].

Сьогодні в освіті спостерігаються суперечності, зокрема у підходах до організації комунікативної ситуації, що зумовлені появою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у навчанні.

Критики інформаційного суспільства стверджують, що кількісне зростання інформації в суспільному обігу, а також збільшення частки працівників, зайнятих в інформаційній сфері тощо, не обов'язково мають трансформуватися в якісні зміни соціальної системи. Вони вважають, що спершу потрібен якісний аналіз наявної в суспільстві інформації. При цьому мають розрізнятися:

- дані (новітня інформація);
- знання (інформація, накопичена й узагальнена не тільки певною особою, а й попередніми поколіннями за всю історію цивілізації);
- досвід та мудрість.

Головне не у стрімкому зростанні обсягів інформації, здатності до вимірів, кодування та миттєвої передачі у будь-який кінець планети, а в у змісті інформації.

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Людина сьогодні шукає в інформації соціального смислу, відповідей на соціальні запити й потреби, тобто тих знань, які б ставали стимулом, а то й керівництвом до діяльності.

Отже, маються на увазі значеннєві, а не кількісні властивості інформації.

Введення ІКТ-технологій у життя суспільства внесло суперечливі думки теоретиків і практиків.

Дедалі частіше лунають тривожні голоси лікарів, психологів, вчителів, батьків: діти все менше грають одне з одним, менше рухаються і більше сидять (та їдять!), а відтак хворіють.

Але висловлюються і протилежні аргументи:

- завдяки ІКТ люди знайшли одне одного і підтримують контакти з близькими;
- для людей з обмеженими можливостями ІКТ дають змогу вирішити проблеми не лише спілкування, а й навчання, праці та дозвілля.

Багато науковців вивчали і досліджували актуальні питання впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес: Концепція впровадження медіа-освіти в Україні, схвалена постановою Президії Національної Академії педагогічних наук України 20 травня 2010 р., протокол № 1-7/6-150 [3]; «Медіаосвіта як чинник модернізації вітчизняної вищої школи» (Р. Гришкова); «Медіакультура населення України» (за редакцією Л. Найдьоновой, О. Баришпольця); «Візуальна медіакультура учнів ЗОШ» (Н. Череповська); «Медіаосвіта та медіаграмотність: Короткий огляд» (В. Іванов, О. Волошенюк, Л. Кульчинська, Т. Іванова, Ю. Мірошниченко); «Медіаосвіта в практиці роботи вчителя початкової школи» (О. Плотникова); «Медиаобразование позволит детям увидеть мир другими глазами» (Е. Куценко) та ін.

Медіаосвіта – напрям у педагогіці, який має на меті вивчення закономірностей масової комунікації (преси, телебачення, радіо, кіно, відео). Основні її завдання – підготувати нове покоління до життя в інформаційному суспільстві, до сприйняття інформації, усвідомлення наслідків її впливу на психіку, формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу й оцінки медіатекстів, навчання різноманітних форм самовираження через створення медіатекстів, оволодіння способами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою сучасних технічних засобів.

Медіакультура – сукупність матеріальних та інтелектуальних цінностей в галузі медіа, історично визначена система їх вироблення та функціонування; стосовно аудиторії медіакультура може виступати як система рівнів розвитку особистості людини, спроможної сприймати, аналізувати, оцінювати медіатекст, а також займатися медіаторчістю, засвоюючи все нові знання в галузі медіа [2; 4; 5].

Сьогодні в суспільстві немає людини, яка б не була втягнута в інформаційні процеси, тобто у виробництво, розповсюдження чи споживання інформації. Проте інформаційні процеси, поряд із позитивними змінами в суспільстві, несуть у собі ризики як для особистості, так і для суспільства в цілому, тому школа має реагувати на це якомога швидше.

Найкращим способом позбутися негативних впливів інформаційного суспільства залишається адекватна відповідь суспільству – виховання. Утім, реальність не збігається з нашими бажаннями. Поради фахівців обмежити дітям час перебування за комп'ютером, контроль з боку батьків за їхніми контактами далеко не завжди є здійсненими.

Отже, у навчанні дітей з'явилися нові навчальні дисципліни, на які буде покладено завдання навчити учнів критично ставитися до інформації, що оточує їх у сучасному світі.

З огляду на досвід таких країн, як Велика Британія, Франція, Канада, США, Німеччина, Росія та ін., ідея шкільної медіаосвіти, яка має впроваджуватися у форматі спецкурсу/факультативу для учнів старшої школи, стає актуальною і в Україні, зокрема в АРК.

Мета статті – показати, що шкільна медіаосвіта має бути спрямована на виховання свідомого, компетентного і творчого споживача медіа, стимулювання розвитку спеціальних знань, умінь, навичок у цій сфері.

Основне завдання медіаосвіти полягає в системному і компетентному вихованні підростаючого покоління, яке треба вчити не тільки адекватно користуватися різноманітними медійними засобами, а й розуміти закономірності їх функціонування, знати особливості технологій впливу ЗМК, а головне – критично мислити, розвивати особистісне, оцінне

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

ставлення до продукції мас-медіа та спиратися на етично-естетичні орієнтири в процесі сприймання візуальних компонентів медіа-продукції.

Педагогічний колектив Армянської ЗОШ I–III ступенів № 1 в АРК працює над проблемою «Розвиток особистості учня і вчителя в умовах реалізації формування школи здоров'я та здорового способу життя». Наказом МОН АРК від 02.07.2010 р. № 345 її було затверджено на проведення дослідницько-експериментальної роботи за темою «Формування навичок здорового способу життя у навчально-виховному процесі».

Створено «Лабораторію здоров'язберігаючих технологій» і творчу групу із впровадження медіаосвіти (наказ від 04.09.2012 р. № 442).

Навчально-виховний процес здійснюють 55 педагогів, з них 7 учителів мають педагогічне звання «старший учитель», 3 – «учитель-методист», 5 – почесне звання «відмінник освіти України», 2 – «заслужений вчитель АРК», 78 спеціалістів вищої категорії. Пройшли навчання за програмою Intel «Навчання для майбутнього» 18 учителів, тренінг «Цифрові технології» – 10, тренінг «З комп'ютером на «ти» – 9. Навчання в школі здійснюється російською мовою. Діти кримськотатарської національності вивчають рідну мову, відкрито класи з українською мовою навчання.

Школа підключена до Інтернету. Використовуються сучасні технічні засоби навчання – мультимедійні комплекси, аудіо-, відеотехніка, цифрові фотоапарати, відеокамера. Впроваджено інноваційний проект «Профорієнтаційний термінал. Живи і працюй в Україні» з метою забезпечення якісного функціонування системи професійного інформування учнів, батьків, педагогів.

Армянська ЗОШ включена до списку базових загальноосвітніх навчальних закладів – учасників всеукраїнського експерименту «Науково-методичні засади впровадження вітчизняної моделі медіаосвіти в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів» (2012/2013 навчальний рік). Науково-методичний супровід впровадження медіаосвіти здійснює заступник директора з навчально-виховної роботи В. Рубан.

Учителі школи є активними учасниками низки практичних семінарів:

- «Основи медіаосвіти: аудіовізуальна культура», м. Севастополь, 4–6 жовтня 2012;
- «Телебачення: історія, види і жанри телепередач. Використання телевізійного матеріалу в навчальному процесі. Рекомендації щодо створення шкільного ТБ», м. Сімферополь, 15 листопада 2012 р.

«Шкільне телебачення. Методика підготовки випуску шкільних новин. Види передач інформаційного жанру», м. Сімферополь, 21 грудня 2012 р.

«Шкільне телебачення. Техніка телеінтерв'ю», м. Сімферополь, 20 лютого 2013 р.

На засіданні творчої групи викладачів було визначено, що одним із пріоритетних напрямів модернізації методичної роботи школи має стати створення умов для формування інформаційної культури учнів, педагогів та взаємодії сім'ї і школи через єдиний шкільний інформаційний простір.

В навчальні плани школи внесено факультатив «Введення в інформатику» в 5-А класі на 2012/2013 навчальний рік (учитель – К. Семічева, укладачі Н. Морзе, О. Мостіпан), програму для загальноосвітніх навчальних закладів, програми факультативів, спецкурсів, пропедевтичних курсів, гуртків.

Функціонують гуртки:

- «Введення в інформатику» (7-А клас) за програмою «Основи екранних мистецтв. Кіно і телебачення» (7–9 класи, автор О. В. Куценко); «Асоціація діячів кіноосвіти і медіапедагогіки України. Творчий союз Союз кінематографістів Криму»;
- «Аматор» з фотографії (керівник Д. В. Антонюк). Мета гуртка – оволодіння основами фото- та екранної творчості, створення власного портфоліо;
- «Шкільне радіо» для старшокласників (керівник О. П. Панова, учитель російської мови та літератури).

Створено ініціативну групу (10-А клас) з вивчення спеціалізованого курсу «Медіакультура» – суспільного феномена сучасної культури.

Предметом вивчення є особистісна медіакультура, яка передбачає оволодіння знаннями, уміннями, досвідом у сфері медіареальності.

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Мета вивчення – формування теоретичної бази знань учнів з основ медіаграмотності і практичних навичок ефективної та безпечної взаємодії з інформацією, отриманою з медіаджерел, у тому числі з урахуванням використання засобів сучасних у повсякденній практичній, зокрема навчально-пізнавальній, діяльності учнів та їхньому міжособистісному спілкуванні; започаткування основ їхньої медіакультури, вираження себе в сучасному медіапросторі.

Досягнення мети передбачається через вирішення таких завдань:

- дослідити рівень медіакультури учнів;
- створити умови для творчого розвитку учнів, їхнього критичного мислення шляхом формування свідомого ставлення до медіапродукції;
- навчити практичних умінь: ефективного пошуку необхідної медіаінформації, її аналізу, відокремлення від непотрібної.

У ході впровадження експерименту було розроблено:

- календарно-тематичне планування факультативу та гуртків;
- методичні рекомендації до навчальних занять;
- електронні ресурси: матеріали до занять та роботи учнів (медіатека);
- банк даних зі збереження шкільних медіаресурсів.

Учні позитивно відгукнулися на проведення занять, адже тут вони мають змогу реалізувати свої уміння та навички з ІКТ у конкретній цікавій справі, створюючи свої інформаційні продукти. Вчитель лише спрямовує ідеї учнів у потрібне русло, допомагає реалізувати їх на практиці.

Серед учасників гуртків 5 учнів є призерами II етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН учнівської молоді «Шукач» (секція «Фотоекранна творчість»), 9 – дійсних членів Республіканського конкурсу юних журналістів, поетів і прозаїків «Мій голос» – перше місце в номінації «Фоторепортаж»; перше місце в Республіканському конкурсі творчих робіт, присвячених 90-річчю Амет-Хана Султана.

У конкурсному спрямуванні «Телебачення» учнями школи була представлена соціальна реклама «Добре там, де нас немає», яка увійшла в каталог найкращих соціальних реклам. Автори проекту спробували порівняти рівень життя в Україні та за її межами, виявили основні причини того, що багато людей хочуть виїхати за кордон, але від цього страждають насамперед близькі, руйнуються сім'ї.

Отже, курс «Медіакультура» можна вважати одним із прототипів нових навчальних дисциплін, на які буде покладено завдання навчити особистість критично ставитися до інформації, яка оточує людину у сучасному інформаційному світі.

Вплив курсу за вибором на рівень медіакультури учнів здійснюється шляхом діагностування учнів на початку впровадження курсу і на виході. Інструментарій такого діагностування розробляється методичною службою Армянської ЗОШ №1. Результати діагностики виявили тенденцію зростання медіаторчості учнівської молоді, розвитку її критичного мислення, активного осмисленого перебування в інформаційному середовищі, формування медіакомпетентності.

Таким чином, школа набула позитивного досвіду роботи вчителів із впровадження курсу за вибором «Медіакультура» у загальноосвітньому навчальному закладі.

Практичне значення досвіду полягає в тому, що систематично створюється і впроваджується в освітній процес школи науково-методичний комплекс методик та інноваційних технологій розвитку медіакультури учнів з різним рівнем навчальних досягнень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Збірник матеріалів міської науково-практичної конференції «Модернізація науково-методичної роботи в ЗНЗ міста в умовах інформатизації освіти», 30.11.2010 р., м. Энергодар. – Энергодар, 2011.
2. Експериментальний посібник з медіакультури 10 клас. Ч. II [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL:<http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/eksperimentalnii-posibnik-z-mediakulturi-10-klas-c.html>

МЕДІАОСВІТА ЯК НАПРЯМ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНИХ ТА ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні, схвалена постановою Президії Національної академії педагогічних наук України 20 травня 2010 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL: <http://h.ua/story/294365/>
4. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посібник / О. Т. Барішполец, Л. А. Найдьонова, Г. В. Мироненко та ін. ; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Барішпольця. – К. : Міленіум, 2012. – 440 с.
5. Програма курсу за вибором для учнів 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів «Спеціальний медіаосвітній курс «Медіакультура» / О. Т. Барішполец, О. Є. Голубєва, Г. В. Мироненко та ін. ; Національна Академія наук України, Інститут соціальної та політичної психології НАПН України. – К., 2013.

УДК 371.68+81'233–053.4

К. А. КРУТІЙ

МЕДІАДИДАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТФІЛЬМІВ ЯК ЗАСОБУ НАВЧАННЯ МОВИ І РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

Показано необхідність використання у роботі з дошкільниками сучасних медіапродуктів і брак методичного забезпечення цього процесу. Обґрунтовано створення технології, яка б інтегрувала медіаможливість аудіовізуальних засобів навчання і враховувала вікові та психофізіологічні особливості сприйняття інформації дітьми дошкільного віку. Запропоновано авторську технологію використання мультфільмів як засобу навчання мови і розвитку зв'язного мовлення дітей.

Ключові слова: медіа, мультфільм, розвиток зв'язного мовлення, діти дошкільного віку.

Е. А. КРУТІЙ

МЕДАИДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МУЛЬТФИЛЬМОВ КАК СРЕДСТВА ОБУЧЕНИЯ ЯЗЫКУ И РАЗВИТИЯ СВЯЗНОЙ РЕЧИ ДОШКОЛЬНИКОВ

Раскрыта необходимость использования в работе с дошкольниками современных медиапродуктов и отсутствие методического обеспечения этого процесса. Обосновано создание технологии, которая бы интегрировала медиавозможности аудиовизуальных средств обучения, а также учитывала возрастные и психофизиологические особенности восприятия информации детьми дошкольного возраста. Предложена авторская технология использования мультфильмов как средства обучения языку и развития связной речи детей.

Ключевые слова: медиа, мультфильм, развитие связной речи, дети дошкольного возраста.

K. L. KRUTYIY

MEDIA-DIDACTICAL PECULIARITIES OF ANIMATED CARTOONS USAGE FOR LANGUAGE LEARNING AND FOR DEVELOPMENT OF SPEECH ABILITY OF PRESCHOOL CHILDREN

The article uncovers the necessity of modern media products usage in educating of the pre-school aged children. The lack of the methodical support for such kind of teaching is highlighted. The analysis of theoretical approaches to the problem of speech development with the use of audio-visual means confirms the necessity to create the methodology which integrates media possibilities of audiovisual teaching means and takes into account the age and psycho-physiological specifics of information processing by pre-school children. So, the new methodology using the animated cartoons as the means for language teaching and speech development was developed.

Keywords: media, animated cartoon, speech development, children of pre-school age.

З кожним роком використання нових технічних засобів (НТЗ) стає дедалі популярнішим. На сучасному етапі розвитку техніки створюються спеціальні навчальні матеріали і програми для дітей дошкільного віку. Такі засоби мають універсальні дидактичні можливості: дають змогу здійснювати навчання мови і розвиток мовлення в діалоговому режимі з урахуванням